

DRAHÉ KAMENY

a jejich zpracování

Pro Jihočeský mineralogický klub

Jirka Zikeš

13. 4. 2015

Co je drahokam?

Drahokam

Gema

Polodrahokam

Dekorační kámen

Briliant

Ozdobný kámen

Drahý kámen

Definice

Drahý kámen je kámen (též syntetický a též organický materiál), který je krásný a hodnotný (vzácný)

„Klasické“ drahé kameny

- **Diamant**
- **Safír (modrý korund)**
- **Rubín (červený korund)**
- **Smaragd (zelený beryl)**
- **Drahý opál**

JMK

Některé další „drahé kameny“

- **Akvamarín (modrý beryl)**
- **Heliodor (žlutý beryl)**
- **Morganit (růžový beryl)**
- **Alexandrit (chrysoberyl)**
- **Topaz**
- **Spinel**
- **Rubelit (růžový turmalín)**
- **Verdelit (zelený turmalín)**
- **Indigolit (modrý turmalín)**
- **Kunzit (růžový spodumen)**
- **Olivín**
- **Granát**
- **Ametyst (fialový křemen)**
- **Citrín (žlutý křemen)**
- **Záhněda (kouřový křemen)**
- **Měsíční kámen (mikroklín)**
- **Tyrkys**
- **Lapis lazuli (lazurit, sodalit)**
- **Malachit**
- **Nefrit (tremolit)**
- **Kubický zirkon**
- **Vltavín**
- **Jantar**
- **Perla**

JMK

Co drahý kámen dělá „drahým“

- Barva a lesk
- Brilance (reflexe určeným směrem, = $f(RI)$)
- Disperze (rozptyl světla; vznik duhových barev)
- Atraktivita, vzácnost, módnost
- Trvanlivost – odolnost, tvrdost, houževnatost ($T > 7$)
- Velikost, hmotnost (1 karát [ct] = 0.2 g / na rozdíl od kt)

Aluviální kameny mají zpravidla vyšší kvalitu než kameny z primárních nalezišť' (= poškozené kameny nepřežijí)

Ceny drahých kamenů

Diamant	\$ 5 000 / ct
Alexandrit	\$ 4 500 / ct
Rubín	\$ 4 200 / ct
Smaragd	\$ 2 800 / ct
Safír	\$ 1 600 / ct

Ceny z roku 2000

Ročně se zobchoduje asi 10 t diamantů v celkové ceně rovnající se celosvětovému obchodu s cementem.

V roce 2000 obchodní dům De Beers prodal surové diamanty v celkové hodnotě 5 mld. USD (cena broušených je asi 10x vyšší)

JMK

Diamant

- Nejtvrdší minerál ($T = 10$), $h = 3,5$
- Vznik v zemském plášti (35 GPa/750 km, 2000°C) odkud je vynášen kimberlitovými diatremami
- 10% drahokamových diamantů pochází z primárních kimberlitů, 90% z aluviálních nalezišť
- Až do 16. století byla jediným producentem Indie
- V 15. století se diamanty dostaly do Evropy
- 1725 byla objevena aluviální naleziště v Brazílii
- 1867 byla objevena naleziště v Africe
- Současní producenti: JAR (0.1 ct/t), Austrálie (5 ct/t), Zaire, Botswana, Sierra Leone, Kanada, Namibie, Angola, Brazílie, Venezuela

JMK

Nejslavnější diamanty

CULLINAN (Hvězda Afriky)

Největší vybroušený diamant třídy D
(druhý největší), **530 ct**

Pochází z největšího nalezeného diamantu o
hmotnosti 3 106 ct nalezeného v Transwaalu
v roce 1905

Dnes v britských korunovačních klenotech.
Cena \$400 000 000

CULLINAN II (Menší hvězda Afriky)

Druhý největší Cullinan a čtvrtý největší
vybroušený diamant, 317 ct.

Dnes v britských korunovačních klenotech.
Cena \$200 000 000

Nejslavnější diamanty

GOLDEN JUBILEE

Největší vybroušený diamant **545 ct**

V surovém stavu vážil 756 ct.

Nalezen v Jižní Africe

Cena \$12 000 000

INCOMPARABLE

(Nedostižný)

Třetí největší vybroušený diamant, **407 ct.**

V surovém stavu 890 ct.

Nalezen malou holkou v Kongu na staveništi
poblíž diamantového dolu

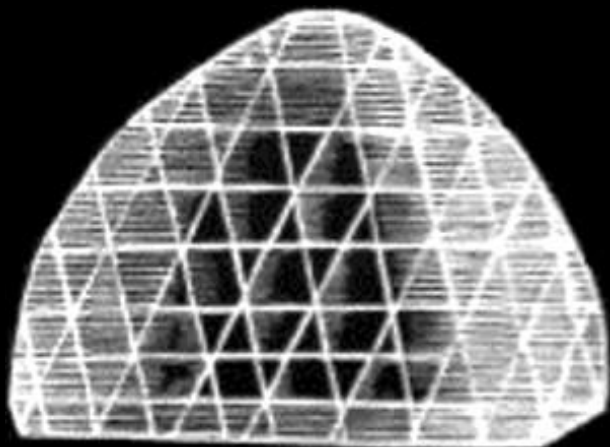
Nejslavnější diamanty

VELKÝ MOGUL

Nalezen v Indii kolem roku 1650, **280 ct.**

V surovém stavu vážil 780 ct.

Ztratil se roku 1747. Historici se domnívají, že z něho byl vybroušen Orlov

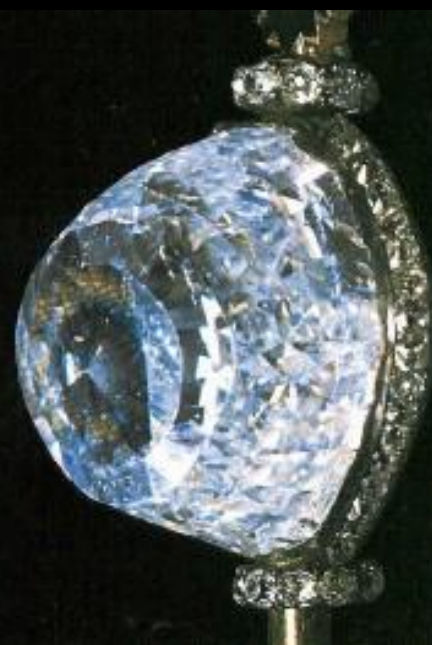

ORLOV

Světle modrý diamant o hmotnost **190 ct.**

Předpokládá se, že se jedná o původní Velký Mogul, který ukradl v Indii francouzský dobrodruh Tavernier a přivezl ho do Evropy.

Dnes je v ruském carském pokladu

Nejslavnější diamanty

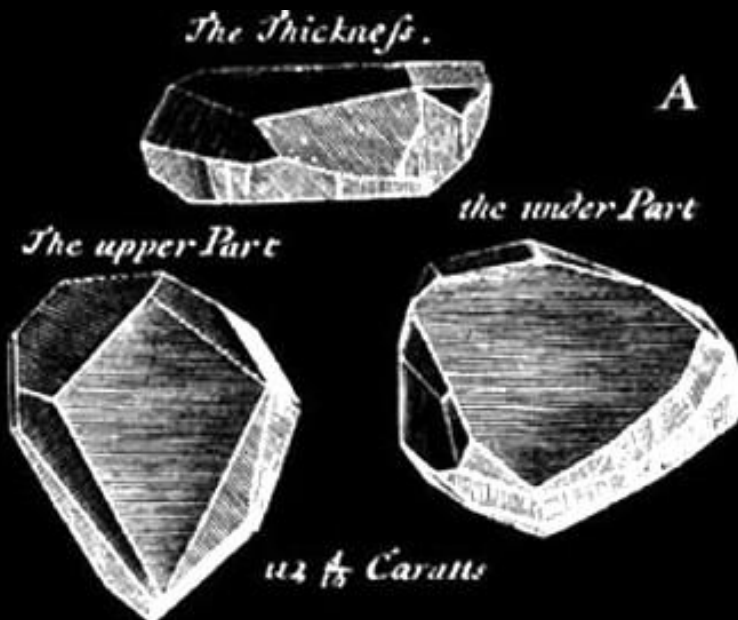
MODRÝ TAVERNIER

(Velký francouzský modrý)

Největší modrý diamant, nalezen v Indii, 69 ct

Roku 1642 přivezen do Evropy, ale ztratil se během francouzské revoluce.

Historici se domnívají, že z něho byl vybroušen diamant Hope

HOPE

Modrý diamant o hmotnosti 45 ct.

Předpokládá se, že se jedná o původní Modrý Tavernier ukradený v Indii francouzským dobrodruhem Tavernierem.

Dnes v Smithsonian Institution

Nejslavnější diamanty

MILLENIU STAR

2. největší vybroušený diamant třídy D
Pochází z Konga, v surovém stavu **777 ct**,
po vybroušení **203 ct**

REGENT

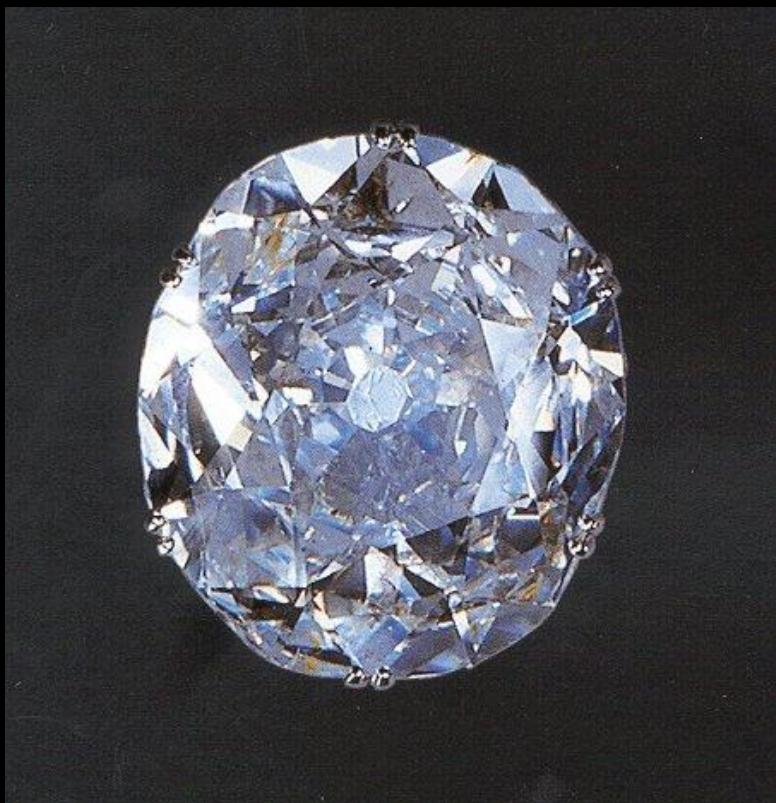
Nalezen 1698 v Indii, **410 ct/140 ct**,
patřil francouzským králům, dnes v Louvru,
označováný za nejkrásnější diamant světa

Nejslavnější diamanty

KOH-I-NOOR (Hora světla)

Nalezen v Indii roku 1304, **793 ct / 105 ct**
Nejstarší známý diamant, darován královně
Viktorii, nyní v koruně Královny matky

EXELSIOR

Nalezen r. 1893 v Jižní Africe, **995 ct / 68 ct**
Největší surový diamant před nálezem Culinanu
Rozřezán na 10 větších kamenů

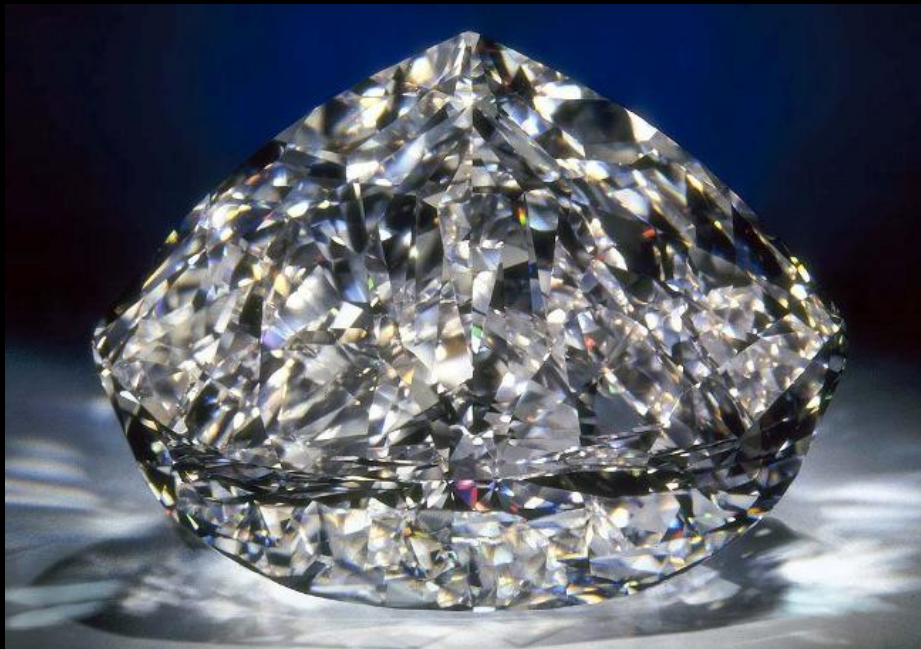

Nejslavnější diamanty

CENTENARY

2. největší vybroušený diamant třídy D
Pochází z Jižní Afriky, **599 ct / 274 ct**
Poprvé použit moderní brus

SERGIO

Největší nalezené karbonádo
Brazílie, **3 617 ct (723 g)**

Smaragd

- Pegmatity a hydrotermální žíly (Cr), metamorphy, $T = 7,5 - 8$, $h = 2,7$
- Egypt (již před 3 500 lety), od 14. stol. Habachtal, dnes 70% produkuje Kolumbie - Muzo, Coscuez, Chivor (~ 3,5 t/rok), 20% Zambie, Madagaskar

VÉVODA Z DEVONSHIRE

1 383 ct (280 g), Kolumbie

THEODORA

11,5 kg, Brazílie, prodán za \$ 1 150 400

Smaragd

MOGUL

218 ct, nalezen roku 1695 v Kolumbii
V roce 2001 by vydražen za \$ 2 272 400

EMILIA

Největší smaragd, 1 760 ct (350 g)
Nalezen v Coscuez v Kolumbii

Rubín

- HT alkalické bazalty, karbonáty, Cr^{3+} , $T = 9$, $h = 4$
- Dnes je největším producentem Myanmar (Barma), historicky Cejlon, Kašmír, Thajsko, v Evropě Makedonie

KING

Oficiálně největší neasterický safír, 110 ct

NEELANJALI

Největší asterický safír, 1 370 ct (274 g)

Rubín

MOGOK (ALAN CAPLAN)

16 ct, prodán za \$ 3 600 000

RED EMPEROR

30 ct, pochází z Barmy
prodán za \$ 7 400 000

Rubín

MUHAMMAD JETHRA

150 kg?

Pochází z Tanzánie, prodán za \$ 12 600 000

125WEST

Průsvitný až opakní

Surový 3,7 kg

Safír

- HT alkalické bazalty, Ti a Fe^{2+} , $T = 9$, $h = 4$
- Dnes jsou největší producenti Madagaskar ((~ 10 t/rok) a Austrálie (~ 5 t/rok), dříve Cejlon, Kašmír a Thajsko a další

ČERNÁ HVĚZDA QUEENSLANDU

Největší asterický safír, 733 ct, Queensland

HVĚZDA INDIE

2. největší, 563 ct, Cejlon

Safír

MODRÝ OBR ORIENTU

Největší broušený safír, 466 ct

Nalezen na Cejlonu 1907, cena \$ 1 500 000

LOGAN

2. největší safír, 423 ct (85 g)

Nalezen na Cejlonu

Česká tradice drahých kamenů

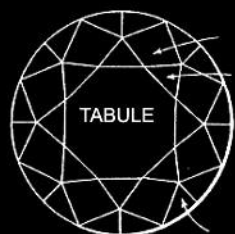
- **Safír - Jizerská louka**
- **Český granát - České středohoří**
- **Akvamarin, heliodor – lom V Živci, Písek**
- **Olivín – Semily,...**
- **Křemenné hmoty - Podkrkonoší, Krušné hory,...**
- **Diamant - České středohoří, Vestřev 5x5 mm, 1,5 ct**
- **Vltavín**
- **(Drahý opál - Dubník)**

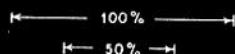
JMK

Typy brusu

STANDARDNÍ BRILANTOVÝ BRUS
(SRB)

TABULE

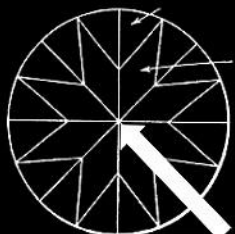
KORUNA

PLOTNA

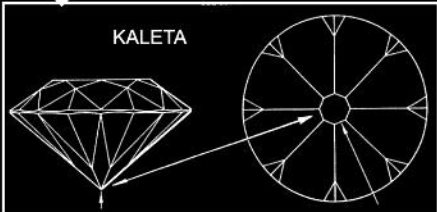

VRCHOL

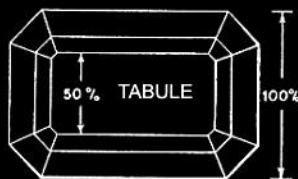
PAVILION

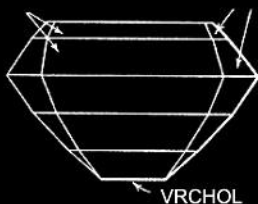
KALETA

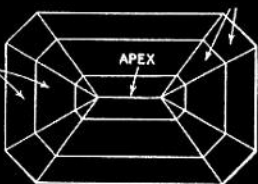
SMARAGDOVÝ BRUS
(STUPŇOVEC)

50 % TABULE

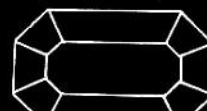
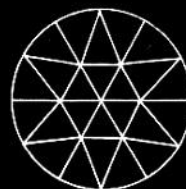

VRCHOL

APEX

ROUTA

TABULKOVEC

KABOŠON
(CVOČKOVEC)

SRB má 58 ploch a používá se hlavně pro čiré minerály (diamant, křemen)

Stupňovec se používá hlavně pro smaragd a turmalíny

Kabošon se používá pro asterické korundy a opály

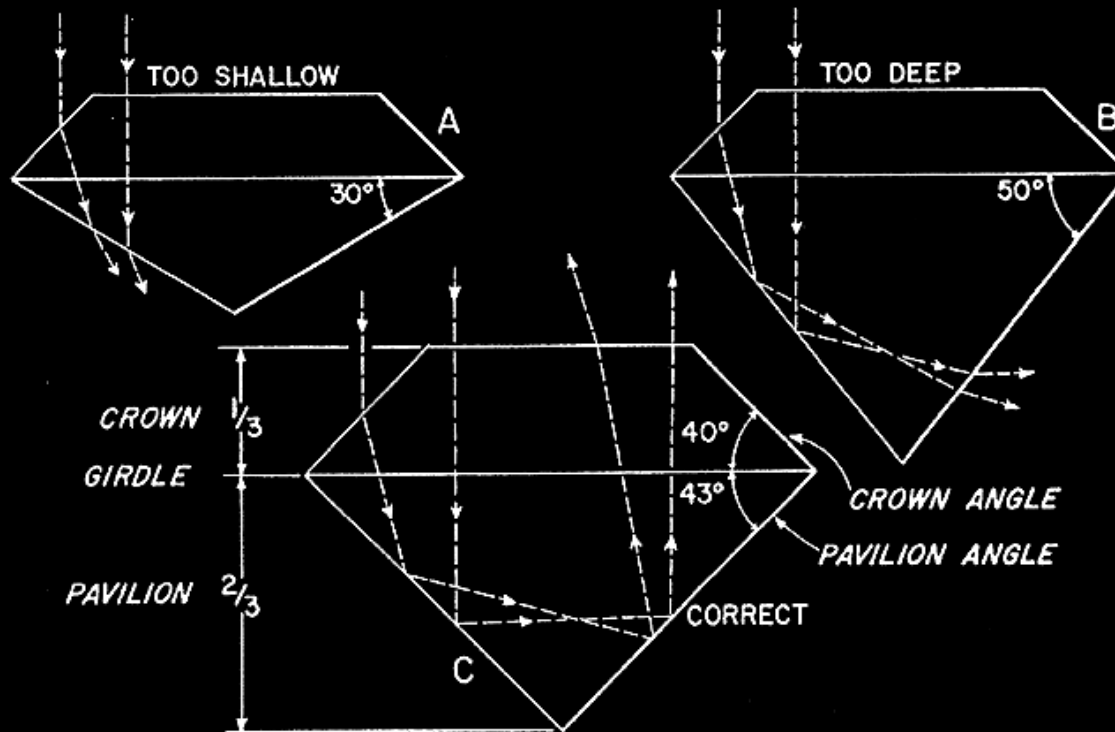

Vlastnosti brilantového brusu

izotropní/anizotropní minerály

kritický úhel - dříve zkušenost, nyní výpočty

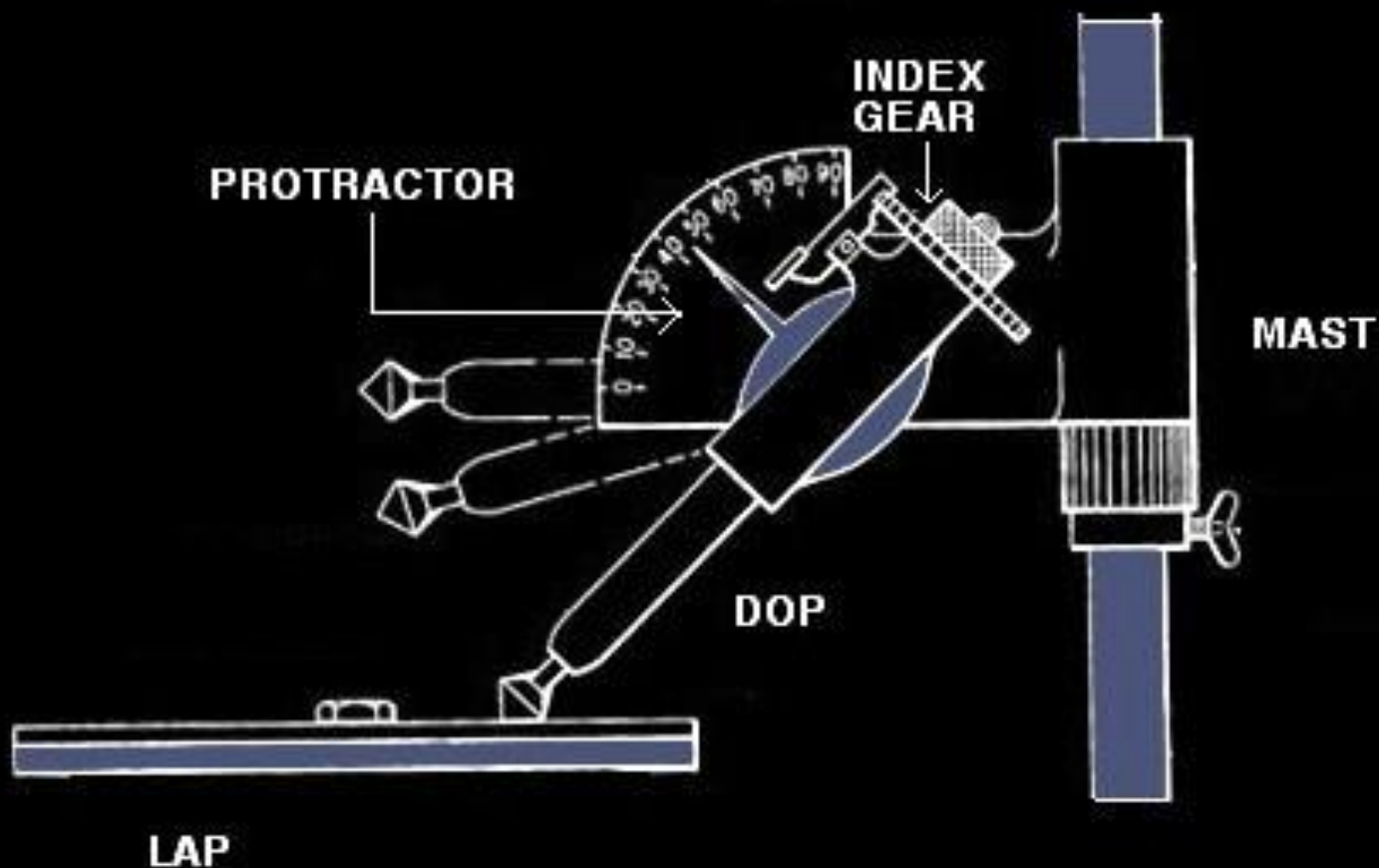
index lomu – nižší = hlubší pavilion, vyšší = větší tolerance

JMK

Fasetový brus - princip

JMK

Fasetový brus - postup

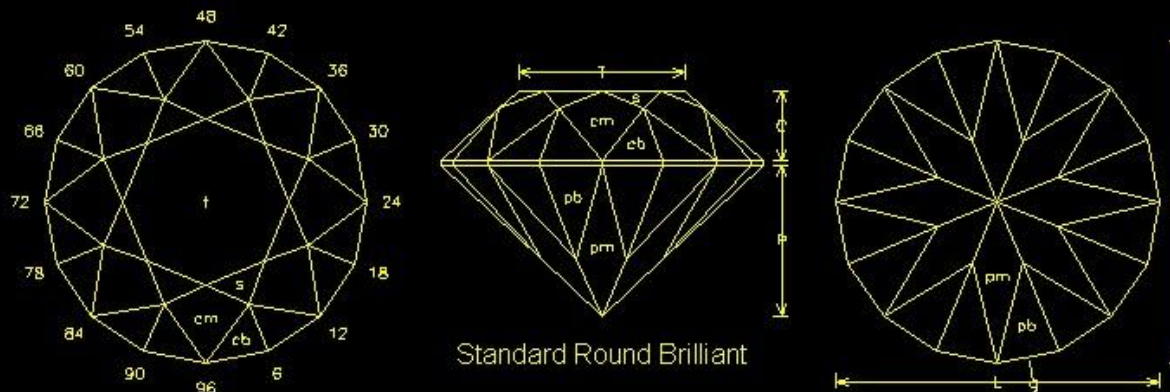
UNITED STATES FACETERS GUILD

[[About USFG](#) | [Join Our Discussion Group](#) | [Faceting FAQs](#) | [Faceting Diagrams](#) | [Conferences and Competitions](#) | [Other Resources](#)]

The Standard Round Brilliant and Some Common Variations

GemCad Derived Renderings by Bob Keller bkeller@rockhounds.com

Standard Round Brilliant "Classic"

Standard Round Brilliant

Standard Round Brilliant "Classic"

Angles for R.I. = 1.54	57 facets + 16 facets on girdle = 73
8-fold, mirror-image symmetry	96 index
LW = 1.000 TW = 0.516 TL = 0.516 PW = 0.466 CW = 0.218	HMW = (P+C)W + 0.02 = 0.704 P/H = 0.662 C/H = 0.309
Vol.W ³ = 0.236	Brightness at 0 degrees tilt for R.I. = 1.54 COS = 40.6% ISO = 46.5%

Pavilion

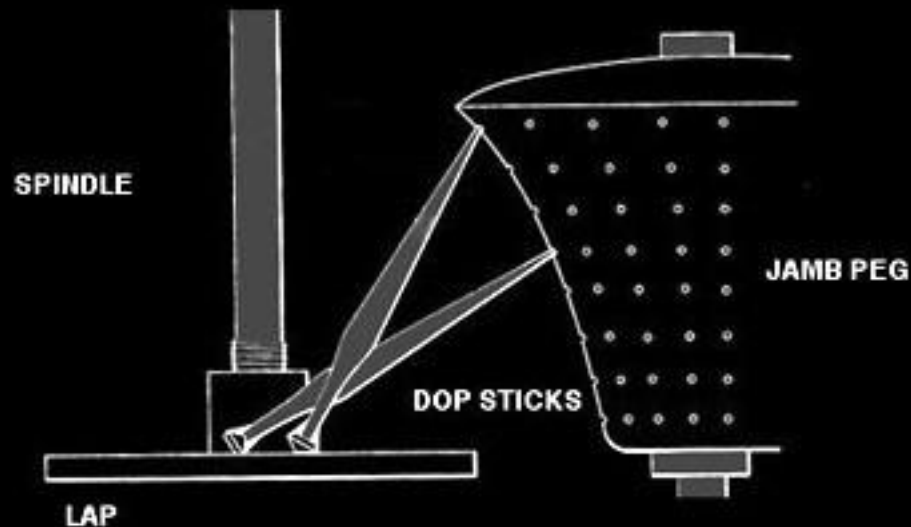
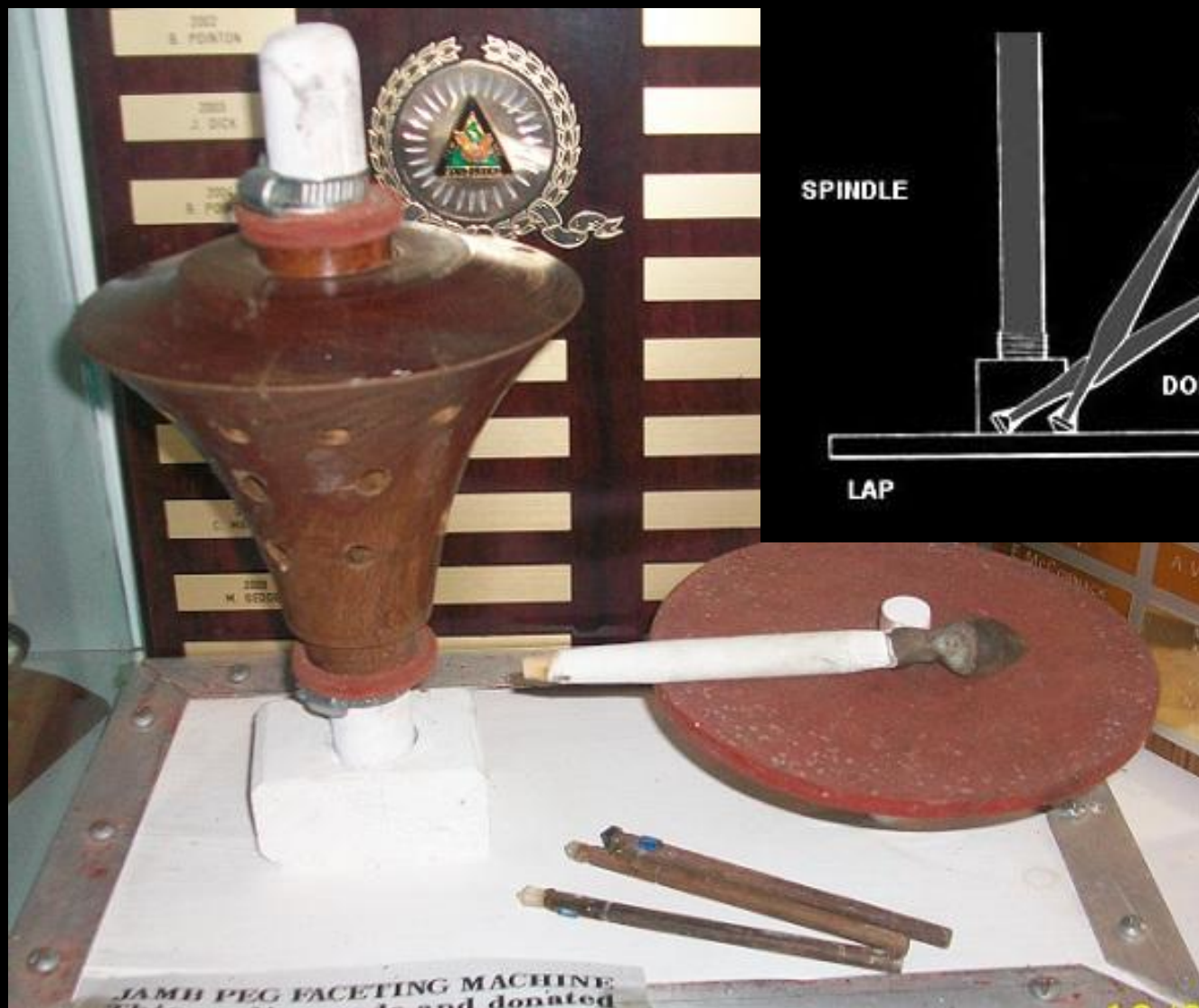
pb	45.00	03-09-15-21-27-33-39-45-51-57-63-69-75-81-87-93	Cut to temporary center point
g	90.00	03-09-15-21-27-33-39-45-51-57-63-69-75-81-87-93	Cut to meet pb
pm	43.00	96-12-24-36-48-60-72-84	Cut to meet pb,g

Crown

cb	47.00	03-09-15-21-27-33-39-45-51-57-63-69-75-81-87-93	Cut to meet g - level girdle
cm	42.00	96-12-24-36-48-60-72-84	Cut to meet cb,g
s	27.00	06-18-30-42-54-66-78-90	Cut to meet cm,cb
t	0.00	Table	Cut to meet s,cm

Fasetový brus - historie

Fasetový brus – ruční nářadí

Fasetový brus - Facetron

Děkuji za pozornost

